

1984/85:104

Fredagen den 22 mars

Kl. 09.00

1 § Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

2 § Svar på frågorna 1984/85:453 och 472 om skatterabatters inverkan på stabiliseringspolitiken

Anf. 1 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om en plötslig skatterabatt i ett mycket ansträngt budgetläge står i överensstämmelse med regeringens stabiliseringspolitiska mål. Hugo Hegeland har även frågat mig om jag anser det vara en klok ekonomisk politik att följa upp det allmänna prisstoppet med en ofinansierad skatterabatt, dvs. med en expansivare finanspolitik. Frågorna besvaras i ett sammanhang.

Såväl skatterabatten som det allmänna prisstoppet utgör inslag i en ekonomisk politik som syftar till att begränsa pris- och kostnadsökningarna och stärka näringslivets konkurrenskraft. De löneavtal som nu slutits tyder på att dessa syften kommer att uppnås. Härigenom bidrar åtgärderna till att skapa stabilare förutsättningar för en förbättrad sysselsättning och en balanserad tillväxt i den svenska ekonomin.

Anf. 2 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Däremot kan jag inte tacka finansministern för skatterabatten, därför att jag anser att det är en helt felaktig politik. Här betar sig finansministern precis som en privatperson som skriver ut checkar utan täckning till svenska folket, i varje fall till en stor del av löntagarna, på säg ca 600 kr. Det är högst oansvarigt, för att inte kalla det för bedrägligt förfarande. Det finns på det samhällsekonomiska planet onekligen situationer där man kan motivera en sådan här generös gåvopolitik men inte i dagens läge och allra minst, herr talman, om man går på vad finansministern själv har predikat ända fram till denna skatterabatt.

Finansministern hade ju äran att hålla avslutningstal på Sparbankskonferensen om vårt ekonomiska läge. Han sade så här:

”Inflationen och budgetunderskottet är de två främsta problemen i den svenska industrin.” Då skall man väl inte öka budgetunderskottet med 2 miljarder genom en ofinansierad skatterabatt! Det är för mig fullständigt obegripligt, och det måste det väl vara för finansministern också med tanke på vad finansministern har sagt. I finansplanen på s. 26 står det: ”Även i fortsättningen kommer det således att vara nödvändigt att vara mycket återhållsam med offentliga utgifter.” Och på s. 42 betonas hur angeläget detta är för en framgångsrik budgetpolitik. Där skriver finansministern:

”Endast de allra mest angelägna reformerna bör genomföras. — —

Utgiftsbegränsningar måste åstadkommas på vissa områden.”

Nu gör ju finansministern precis tvärtom. T. o. m. säger finansministern:

”Vissa skatthöjningar blir nödvändiga inom ramen för ett i stort sett oförändrat skattetryck.” Finansministern gör precis raka motsatsen genom en skattesänkning, som kallas för skatterabatt. Det är fråga om 2 miljarder som inte är finansierade. Då hänvisar man till avtalsläget och säger att om ni på avtalsmarknaden håller er till det löneutrymme som finns – det är bara 5 % totalt sägs det – skall ni få skatterabatt. Med andra ord säger finansministern till avtalsparterna, att om de inte håller mer bensin på inflationsbrasan, skall han göra det i stället genom dessa 2 miljarder, för det blir ju effekten. Det blir ännu värre än om man i stället låter arbetsmarknadens parter ta ytterligare 2 miljarder. Det är ju bättre, för då kan de bl. a. tas från företagets vinster. Men finansministern har ju inga reserver, utan finansministern har ett budgetunderskott på 70 miljarder kronor. Då måste följden bli att inflationen ökar snabbare om staten delar ut 2 miljarder än om man i stället tar dessa på arbetsmarknaden.

Anf. 3 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Först noterar jag bara det remarkabla att en moderat så länge och så intensivt beskärmar sig över en skattesänkning. Något sådant trodde jag inte att jag skulle få höra.

Låt mig förklara för Hugo Hegeland på följande sätt. I fjol steg lönerna i den svenska ekonomin med 8 %. I år kan stegringen förutses bli ungefär 5 %. Detta innebär att den kraftiga uppbromsningen av inkomstutvecklingen för svenska folket fungerar som en påtaglig åtstramning av efterfrågan i Sverige. Regeringen har gjort den bedömningen att det i och med detta skapas ett samhällsekonomiskt utrymme för en viss tillväxt av realinkomsterna och av den privata konsumtionen, och det åstadkommer vi på det här viset.

Vidare visar alla våra kalkyler att om vi lyckas – och det ser vi ut att vara på väg att göra – att pressa ned inflationstakten, underlättas också oerhört våra ansträngningar att minska budgetunderskottet. Den största insats någon kan göra för att vi skall få bättre statsfinanser i dag är att ta ned inflationen och därmed så småningom också räntor och andra kostnader.

Herr talman! Låt mig slutligen notera att moderata samlingspartiet i fjol höst ansåg att inkomstskatterna i år borde sänkas med ytterligare 4 miljarder kronor utöver vad som blir följden av den beslutade skattereformen.

Anf. 4 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Vi har ingenting emot att sänka skatterna, men vi anser att detta måste finansieras genom motsvarande utgiftsreduktioner. Vi har inget förslag att sänka skatterna utöver vad motsvarande utgiftsreduktioner ger. Det är i detta avseende jag tycker finansministern är verkligt oansvarig.

Finansministern har ju sagt att förutsättningen för att kunna medge en skatterabatt är att utrikesbalansen inte får allvarligt försämrats. Finansministern vet dock mycket väl vad de senaste siffrorna pekar på. Bytesbalansunderskottet under januari och februari beräknas ju med 5 miljarder överstiga resultatet föregående års motsvarande månader, då vi hade ett överskott på 1,7 miljarder. Det betyder att det här har skett en försämring i bytesbalansen på 7 miljarder. Resultatet av denna ofinansierade skatterabatt blir att man ökar trycket på bytesbalansen och försämrar den ytterligare. Därmed är detta villkor borta från förutsättningarna.

Jag förstår inte hur detta kan verka stabiliserande, som finansministern svarar. Om det inte finns utrymme på arbetsmarknaden för löneavtal över 5 %, finns detta utrymme ingen annanstans heller i samhällsekonomin, och allra minst hos staten, som har detta jättestora underskott.

Hur kan finansministern tala om vikten av utgiftsbegränsningar på olika områden och säga att vissa skattehöjningar blir nödvändiga inom ramen för ett i stort sett oförändrat skattetryck? Här handlar ju finansministern precis tvärtom. Finansministern tillgriper i stället prisstopp, men det betyder bara att man skjuter prisstegringarna på framtiden.

Den här skatterabatten finansieras nu med ökad upplåning. Den måste betalas tillbaka. Vilka är det som finansministern vill skall betala tillbaka den?

Anf. 5 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag trodde att Hugo Hegeland kunde skilja mellan lönernas inverkan på näringslivets kostnader och därmed dess konkurrenskraft och lönernas inverkan på den inhemska efterfrågan.

Nu har vi fått en lönestegring som gör att näringslivets konkurrenskraft i år kommer att bevaras, vilket betyder att vi har alla utsikter att klara bytesbalansen. Jag tror inte man skall dra några slutsatser av två vintermånader med svåra isförhållanden och en rad andra problem, som har stört utrikeshandeln. Hugo Hegeland borde avvakta, innan han börjar dra slutsatser om hur det kommer att gå med vår utrikesbalans i år.

Det är helt enkelt så att det utrymme som åstadkommes skapas genom en fortsatt god tillväxt i svenskt näringsliv, och nu tycker vi att det är löntagarnas tur att få en liten del av den tillväxten. Något annat är det inte vi gör.

Anf. 6 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Även om jag inte har haft finansministern som lärare i nationalekonomi, vet jag mycket väl skillnaden mellan löneökningar som leder till kostnadsstegringar och löneökningar som leder till prisstegringar.

Finansministern försöker nu kyla ned hela frågeställningen genom att bl. a.

hänvisa till två vintriga månader, januari och februari. Man håller tillbaka kostnaderna för näringslivet, men det är ju en fullständig illusion att löneökningarna kommer att stanna vid dessa 5 %. De totala löneökningarna har ju under de senaste tio åren alltid legat mellan 9 och 10 %. Att de då skulle stanna vid dessa 5 % finns det ingen mer än möjligen finansministern som tror.

Därför kan jag inte se att finansministern har gett någon övertygande förklaring på hur denna ofinansierade skatterabatt, som ökar köpkraften utöver vad som anses möjligt att ta ut i form av löneökningar, skall kunna verka stabiliserande på ekonomin.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på frågorna 1984/85:465, 470 och 471 om prisstoppet

Anf. 7 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Lars Tobisson har frågat mig om det förhållandet att regeringen först tidigarelade prishöjningar till före årsskiftet och nu försöker fördröja ytterligare sådana genom prisreglering har något samband med att det är val om ett halvår.

Rune Rydén har frågat mig om jag anser att det allmänna prisstoppet kommer att leda till att inflationsmålet på 3 % nås i år.

Filip Fridolfsson har frågat mig om jag kan lova att prisstoppet är avvecklat före sommaren eller senast före valet.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Regering och riksdag har lagt fast ett mål om att få ned prisstegringstakten till nivån 3 % vid slutet av 1985. För att detta mål skall vara möjligt att nå har arbetsmarknadens parter accepterat att begränsa lönekostnadsstegringen mellan 1984 och 1985 till 5 %. Genom en ramöverenskommelse har SAF och LO bekräftat detta åtagande.

Regeringen har dock erfarit att det hos många företag finns förväntningar om prishöjningar som är oförenliga med inflationsmålet. Detta var bakgrunden till det allmänna prisstopp som regeringen nyligen införde.

Avsikten är att successivt avveckla prisstoppet i takt med att företagen utfäster sig att inte ta ut högre priser än vad som motiveras av faktiska kostnadsökningar, inkl. lönekostnadsökningar inom den fastställda femprocentsramen. Statens pris- och kartellnämnd (SPK) har fått regeringens uppdrag att genom överläggningar med företagen söka få till stånd sådana utfästelser.

Prisstoppet skall således förhindra att prisstegringarna blir högre än vad kostnads- och produktivitetsutvecklingen i ekonomin motiverar. På det sättet bidrar prisstoppet till att inflationsmålet uppnås. Därmed har jag besvarat Rune Rydéns fråga.

Av vad jag sagt om ordningen för avvecklingen av prisstoppet följer att jag inte kan ge ett sådant besked som Filip Fridolfsson efterlyser. Av regerings-

uppdraget till SPK framgår dock att strävan är att så snart som möjligt kunna avveckla prisstoppet.

När det gäller vissa av de prishöjningar som ägde rum före årsskiftet vill jag påminna om att dessa berodde på skattehöjningar som vidtogs i syfte att stärka statsbudgeten och bytesbalansen. Några beslut om tidigareläggning av prishöjningar har inte tagits av regeringen.

Motiven bakom prisstoppet framgår av den redogörelse som jag nu har lämnat. Några andra motiv finns inte. Därmed har jag besvarat Lars Tobissonns fråga.

Anf. 8 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Min fråga föranleddes av regeringens beslut om prisstopp i början av mars. Finansministern verkar ha svårt att välja vapen för kampen mot inflationen. För mindre än ett år sedan infördes ett allmänt prisstopp för att klara inflationsmålet på 4 %. När det stod klart att det målet inte skulle uppnås, avvecklades prisstoppet fram på sommaren. Regeringen t. o. m. tidigarelade prishöjningar, t. ex. portohöjningen, till slutet av förra året, i hopp om att litet längre kunna hålla liv i innevarande års inflationsmål om 3 %.

Men det tycks inte ha hjälpt. Under årets första två månader steg priserna med nära 2 %. Därmed får de öka med bara 1 % under resten av året. Och det har aldrig tidigare hänt att prisstegringarna på en gång sjunkit till bara en tiondel av vad de varit.

Tillsammans med siffrorna för utrikeshandeln under januari och februari visar prisökningstalen att år 1985 har börjat dåligt. Det bekräftas nu att regeringen har skönmålat Sveriges ekonomiska situation i finansplanen och att de grundläggande obalanserna kvarstår.

Självfallet tror inte finansministern att prisstopp hejdar inflationen. Det verkliga motivet är återigen att han något vill förlänga livslängden för inflationsmålet. För övrigt rör det sig inte om ett prisstopp i vanlig mening. I stället skall SPK förhandla med företagen om deras prissättning, vilket inbjuder till mygel.

Får jag för övrigt påminna Kjell-Olof Feldt om att han i somras, då det förra prisstoppet avskaffades, fick frågan om han tänkte komma med ett nytt prisstopp så småningom. Svaret blev: Jag kan inte hoppa ut och in som göken ur uret. Han är allt en lustig gök, finansministern.

Ett annat motiv för prisstoppet var att förmå Metallindustriarbetareförbundet att avstå från en inflationsklausul i avtalet. Ironiskt nog skrev Metalls utredningschef Hans Olsson i samma veva att ett prisstopp skulle undergräva trovärdigheten i regeringens inflationspolitik.

På ledarplats noterade tidningen Metallarbetaren att finansministern hävdade att han inte är ensam om att tro på 3 % inflation i år. Detta föranledde tidningen att fråga: Vem är den andre?

Herr talman! På direkt fråga från mig i finansdebatten om finansministern då ännu trodde att prisstegringen skulle stanna vid 3 % under 1985, svarade Kjell-Olof Feldt till min och många andras stora förvåning ett entydigt ja.

Om prisstoppet

Efter prisstoppet och prisstegringsciffran för februari vill jag nu åter ge finansministern chansen att svara ett klart ja eller nej: Tror finansministern fortfarande att inflationen i år kommer att stanna vid 3 %?

Anf. 9 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret.

Inflationen bekämpas ju inte genom prisstopp, utan genom ekonomisk politik som uppfattas som riktig och verkningsfull och som därför har förtroende. Om det hade varit möjligt att bekämpa inflationen genom prisstopp, hade naturligtvis alla länder för länge sedan tillämpat den metoden.

Den ekonomiska historien uppvisar inte något fall där inflationen har stoppats med priskontroller. Kontrollerna angriper inte orsakerna till inflationen. Kortsiktigt kan de maskera inflationsprocessen, men då till betydande samhällsekonomiska kostnader, kostnader som växer ju längre kontrollerna är verksamma. Inflationsmålet på 3 % blir därför inte mer realistiskt genom prisstoppet.

Det finns i stället talrika exempel på hur prisregleringar har förvärrat den ekonomiska situationen genom att kontroller har kombinerats med en inflationsdrivande politik. Erfarenheten visar att prisregleringspolitik ofta blir en metod för regeringen att undvika de impopulära åtgärder som är nödvändiga för att på längre sikt dämpa inflationstakten. Därtill kommer att prisstegringarna inte upphör: de förhandlas i stället fram, något som finansministern bekräftar i svaret.

Jag vill därför ställa två frågor till finansministern:

Hur länge skall SPK bestämma priserna för företagen, och vad händer med företag som inte ingår avtal med SPK? Det vore intressant att få veta.

När kommer företagen att slippa den för företagen omständliga och dyra formen av prissättning? Den utgör ett hot mot marknadsekonomin, den ekonomi som finansministern i andra sammanhang talar så varmt om.

Finansministern och regeringen bekämpar i verkligheten marknadsekonomin genom att föra landet allt längre ned i det oseriösa träsket av struntregleringar, för att travestera en för finansministern känd ekonom.

Hur länge tänker finansministern fortsätta det här, och till vad nytta? Redan nu är ju större delen av den förutsatta 3-procentiga prisökningen i år avverkad, och parallellen med förra året framstår allt klarare.

Anf. 10 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Även jag vill tacka finansministern för det kollektiva svaret.

Finansministern säger att prisstoppet skall avvecklas successivt, alltefter-som avtalen blir klara. Då skall företagen, efter gjorda utfästelser till SPK, få tillstånd att höja priserna med vad som motiveras av kostnadsfördyringar. Men, herr talman, vad är då detta om inte ren och skär förhandlingsekonomi! Företagen skall tydligen med SPK få förhandla fram lämpliga prishöjningar. Jag anser att vägen därmed ligger öppen för en mygeekonomi.

Den förträfflige socialdemokratiska ekonomen Nils Lundgren har redan

omnämnts här. Han skrev nyligen i en tidning att till Feldts mest framträdande prestationer hör att han avskaffar prisregleringar i landet. Lundgren skrev att det tillhör finansministerns största framgångar att han har fört landet ut ur detta oseriösa trask av struntregleringar.

Lundgrens betygsättning av finansminister Feldt är emellertid inte korrekt. Här prisreglerar ju finansministern för fullt. Det aktuella prisstoppet är egentligen inget prisstopp utan i stället en prisreglering i vidare bemärkelse. Företagen skall tillåtas att höja priserna – inte som de själva vill och såsom konkurrenssituationen medger, utan efter vad tjänstemännen på SPK anser vara riktigt. Detta är på sätt och vis en farligare prisreglering än prisstoppen som använts i landet. Tjänstemännen på SPK skall i bästa planhushållningsstil få gripa in i den fria prisbildningen, som är själva hjärtat i en fri marknadsekonomi. Jag vet inte om finansministern menar att regeringens agerande på detta område tyder på något slags dådkraft. Men jag skulle vilja sluta mitt inlägg med att ställa en direkt fråga till finansministern.

Tror inte finansministern längre på fri konkurrens och marknadsekonomi?

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på frågorna 1984/85:469 och 473 om det framtida budgetläget

Anf. 11 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Lars Tobisson har mot bakgrund av regeringens proposition om den ekonomiska politiken på medellång sikt (prop. 1984/85:40) frågat mig hur regeringen avser skära ner statsutgifterna eller öka statsinkomsterna med ca 20 miljarder kronor under de kommande åren. Margit Gennser har frågat mig om jag är nöjd med den hittills åstadkomna avindexeringen av de statliga utgifterna.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Enligt regeringens bedömning, såsom den redovisades i proposition 1984/85:40 angående riktlinjer för den ekonomiska politiken på medellång sikt, är det nödvändigt att under de kommande åren ytterligare minska budgetunderskottet. Regeringens uppfattning om de krav detta ställer på den ekonomiska politiken och finanspolitiken i synnerhet kommer att redovisas i kompletteringspropositionen.

Regeringens arbete med att avindexera de statliga utgifterna för att begränsa den automatiska ökningen i statsutgifterna har redan gett påtagliga resultat. Utöver en begränsning av uppräkningsgraden av den s. k. tidskoefficienten och att priseteffekten av 1982 års devalvering avräknades från den allmänna prisutvecklingen vid fastställandet av basbeloppet för 1984, har flera andra åtgärder genomförts, främst när det gäller statsbidragen till kommunerna. Det är angeläget att fortsätta begränsa utgiftstillväxten i statsbudgeten. Detta framgår t. ex. av de nyligen fastställda direktiven för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1986/87 där myndig-

heterna uppmanas att belysa möjligheterna att ändra regler som leder till automatiskt växande statsutgifter.

Anf. 12 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern också för svaret på denna fråga.

Det har i debatten ställts anspråk på oss moderater att vi skall redovisa vilken budgetpolitik vi vill föra efter en valseger i höst. Detta är en rimlig begäran, och vi har därför i detalj, krona för krona, angett hur budgetunderskottet kan minskas med drygt 10 miljarder 1986, och vi går inte in med några skatterabatter i efterhand och förvärrar situationen ytterligare. Vi har också för åren därefter visat vilka slags utgiftsminskningar och skattesänkningar vi vill genomföra. Naturligtvis är det en minst lika rimlig begäran att finansministern redovisar vad regeringen tänker göra, om den får sitta kvar efter höstens val. Kompletteringspropositionen gäller ju bara det första budgetåret, som här är aktuellt. Finansplanen var mest tillbakablickande, och inte heller finansdebatten gav klarhet.

Enligt den långtidsutredning som utarbetats i finansministerns närhet förutsätter balans i den svenska ekonomin 1990 att pris- och lönestegrings-takten dämpas betydligt. Industrins vinstnivå måste också vara hög. Men även om inflationen dämpas och vinsterna i industrin skulle vara fortsatt goda, behövs det särskilda budgetförstärkningar på 6 miljarder per år fram till 1990. Det har regeringen i en proposition ställt sig bakom.

Sverige har för närvarande den högsta inflationstakten bland jämförbara länder. Får jag för övrigt påminna om min fråga om möjligheten att uppnå 3-procentsmålet, den fråga som finansministern lämnade obesvarad i den förra debatten.

Vi har åter problem med bytesbalansen och vår valuta. All ekonomisk teori och all erfarenhet påbjuder åtstramning, men finansministern späder på efterfrågan med en ofinansierad skatterabatt. Efter valet blir det nödvändigt att strama åt, vare sig ni socialdemokrater vill det eller inte. Det har ni ju för övrigt medgett i det tidigare principbeslutet. Är det av valtaktiska skäl ni inte vill precisera vad som skall hända på andra sidan valdagen? Är det inte mycket bättre att redan nu tala om det, så att ni efter valet kan se väljarna i ögonen och slippa drabbas av fler svekdebatter? Eller utgår ni redan från att ni kommer att befrias från regeringsansvaret?

Jag skall ge finansministern en chans till att göra rätt för sig. Anser regeringen fortfarande att det under nästa mandatperiod behövs beslut om särskilda budgetförstärkningar på ca 20 miljarder? Håller ni fast vid att det främst skall ske på utgiftssidan, och vilka slags nedskärningar blir det då fråga om? Om avsikten i stället är att försöka öka statsinkomsterna, vilka skattechöjningar blir då aktuella?

Anf. 13 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Tack för svaret, finansminister Feldt! Det var ett ovanligt försynt och blygsamt svar vi fick i dag.

Planerna var ju djarva. I kompletteringspropositionen 1983 stod det att

indexering är ett sätt att skydda den aktuella inkomstkällan från urholkning på grund av inflation. Vidare sades det där: Indexering av löner och prissättning tenderar att förstärka inflationen. Mot denna bakgrund framstår det som nödvändigt att i betydande utsträckning avindexera den svenska ekonomin.

I dag säger finansministern att han är mycket nöjd. Men det är egentligen ganska små avindexeringar som har skett. Man har rört tidskoefficienten, och vi vet ju alla att därmed menas tiden från det att man sätter i gång ett bygge på preliminärt lånebesked och tills man får det slutliga lånebeskedet, som tidigare indexerades upp. Det brukar röra sig om ett och ett halvt till två år.

Sedan har man gjort litet grand när det gäller statsbidragen till kommunerna, men där har det inte varit en regelrätt indexering. Vidare har man gjort en liten omräkning av basbeloppet under ett år. Man har avindexerat ungefär 10–15 % av de totala kostnader som berörs av indexering. Det tycker jag är litet.

Dessutom bör man kanske påpeka att på lönesidan var herr Feldt inte främmande för klausuler och indexering – och detta på ett mycket tidigt stadium, redan i avtalsrörelsens ingångsskede hösten 1983. De tre klausuler som senare spökade och som herr Feldt var så upprörd över, när han kom tillbaka från sin resa till Singapore, fanns med redan i den av kanslihuset inspirerade avsiktsförklaringen i november 1983.

Men på inkomstsidan har förstås herr Feldt avindexerat. Skatterna skall stiga med inflationen. Vi vet sedan tidigare att det leder till högre inflation.

Nåväl – i kompletteringspropositionen säger herr Feldt att vi inte menar allvar med inflationsbekämpningen, om vi inte avindexerar ordentligt. Gäller detta nu herr Feldt? Det tror jag väljarna vill veta.

Anf. 14 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Den här paraden av moderata riksdagsledamöter som denna morgon med olika okvädingsord har försökt att reta upp mig visar vad som är det egentliga syftet med det hela. Det är fråga om moderaternas uppläggning av valrörelsen – det gäller således att förneka verkligheten, att utmåla en obestridligt framgångsrik ekonomisk politik som ett fiasko. Det kommer ni inte att lyckas med. Men nöt gärna ord och energi på den här verksamheten. Det bekymrar inte mig, tvärtom.

Det är nästan skrattretande att höra Lars Tobisson beskriva hur man i framtiden skall få ned budgetunderskottet genom moderat politik. Han tillhör nämligen ett parti som har visat en enastående inkompetens, oförmåga, när det gäller att handskas med statens affärer. Gösta Bohmans tid som ekonomiminister var den absolut värsta period vi någonsin upplevt i svensk ekonomi vad gäller utvecklingen av budgetunderskottet. Efter ett sådant komplett misslyckande, som dessutom är dokumenterat, får jag höra att moderaterna tänker upprepa precis samma politik som Gösta Bohmans. Hård åtstramning i alla lägen är det enda recept som Lars Tobisson har att komma med. Den enda ekonomiska politik han känner till går således ut på att strama åt och att skära ned.

Vi har försökt att förklara att det är genom en bestämd kombination av ekonomisk-politiska åtgärder som man kan bemästra statsfinanserna – genom tillväxt i ekonomin, genom låg sysselsättning, genom företag som klarar sig själva och genom låg inflation. Vi har uppnått precis allt detta, och det är på den vägen vi skall fortsätta, Lars Tobisson, när det gäller att få ned budgetunderskottet. Så titta förgäves efter sparpaketet! Yxan och motorsågen kommer icke att användas för att få ned budgetunderskottet utan det blir fråga om en annan politik, precis samma politik som vi har bedrivit under de här åren och som obestridligen gett resultat. Er politik däremot förde oss till katastrofens rand vad gäller budgetunderskottet.

Anf. 15 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Jag försöker få debatten att handla om framtiden. Finansministern talar om det förflutna. Vad han beskriver är borgerligt elände och egna framgångar.

Vi sade, i samband med finansplanen, att detta är skönmålning. Vi kan ju avläsa fakta: Utrikeshandeln har under de två första månaderna i år gått mycket dåligt, mycket sämre än för ett år sedan. Vi är på väg mot ett växande bytesbalansunderskott. Inflationen var, trots de tidigareläggningar av pris-höjningar som finansministern satsade på, lika hög i början av detta år som den var i början av förra året. Det finns ingen nedtagning av inflationstakten. Lönerna kommer inte att stiga med bara 5 %. De kommer i år, på samma sätt som tidigare, att stiga med 8–9 %. Det vet finansministern. Han pratar mot bättre vetande hela vägen. Den senast diskuterade frågan gäller detta. Jag trodde att finansministern var helt medveten om att det är den snabba löne- och prisstegringen som skapar problem för Sverige, därför att de kostnadsfördelar som devalveringen gav mycket snabbt eroderas, holkas ur.

Man ställer i långtidsutredningen upp kravet på att pris- och lönestegringen skall hållas på mycket låga nivåer – inte bara lika låga som i våra konkurrentländer utan ännu lägre – för att vi skall kunna behålla vår konkurrenskraft i framtiden. Att döma av det vi hittills sett har det gått åt alldeles motsatt håll, ända fram till nuläget.

Jag ställer då frågan: Betyder inte detta att ni måste göra det som ni har sagt i långtidsutredningen och i den proposition som har denna som sin bas – nämligen lägga fram beslut om särskilda budgetförstärkningar, företrädesvis utgiftsnedskärningar, på 6 miljarder om året, dvs. bortemot 20 miljarder under en treårsperiod?

På oss ställs alltid kravet att vi i detalj skall redovisa hur vi finansierar våra marginalskattesänkningar. Men den sittande regeringen vägrar att tala om vilken ekonomisk politik den skall föra om den får sitta kvar efter valet i höst.

Jag ber finansministern: Lämna ett riktigt besked på min fråga!

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1984/85:103 om tillgången på skogsråvara i Norr- och Västerbotten

Nr 104

Fredagen den
22 mars 1985

Anf. 16 Statsrådet ROINE CARLSSON:

Herr talman! Rune Ångström har frågat industriministern

1. om han avser att vidta några åtgärder så att råvaruförsörjningen till ASSI:s utbyggda industrikapacitet skall klaras och
2. om han avser vidta några åtgärder så att annan skogsindustri i Norrbotten och Västerbotten inte slås ut från marknaden i kampen med ASSI om skogsråvara.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

I samband med att regeringen överlämnade 1984 års redogörelse för de statliga företagen till riksdagen anförde jag bl. a. att tillfredsställande företagsekonomisk lönsamhet är ett överordnat mål för de statliga företagen. Det är på denna grund som de statliga företagen skall kunna expandera och ta samhälleliga hänsyn vid val mellan olika produktions- och lokaliseringalternativ. Jag sade också att företag måste drivas i nära kontakt med marknaden. De statliga företagens dagliga skötsel kan inte ske genom beslut av regeringen eller riksdagen. Företagen behöver samma rågång mellan företagsledningsfrågor, styrelsefrågor och strategiska ägarfrågor som andra företag.

Näringsutskottet hade vid sin behandling av regeringens redogörelse inte några invändningar mot mitt uttalande.

ASSI:s råvaruförsörjning är en fråga som ASSI:s styrelse och verkställande ledning skall sköta på det sätt som bäst kan gagna företaget. Som andra företag inom skogsindustrin måste ASSI därvidlag rätta sig efter de särskilda bestämmelser som gäller råvaruförbrukningen. Jag tänker då på de tillstånd som krävs enligt byggnadslagen.

Vad gäller prisutvecklingen på virkesråvara vill jag erinra om att regeringen under 1984 vidtagit ett flertal åtgärder i syfte att dämpa pris- och kostnadsutvecklingen. Häribland märks en särskild likviditetsindragning från skogsindustrin. Depositioner motsvarande 3 % av exportvärdet av pappersmassa, papper och papp som förs ut ur Sverige under tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1985 skall betalas in på konto i riksbanken. Motsvarande avsättningar har ägt rum på exportvärdet av flertalet övriga skogsprodukter under perioden den 1 juli–den 31 december 1984. Finansministern har också tidigare i brev till Södra Skogsägarnas ekonomiska förening påtalat regeringens oro för de kraftiga prishöjningar som ägt rum i södra Sverige.

Trots ett flertal åtgärder i syfte att dämpa pris- och kostnadsutvecklingen har skogsindustrins virkespriser fortsatt att öka i en oroväckande takt samtidigt som konjunkturen försvagats. Regeringen följer med uppmärksamhet den fortsatta utvecklingen.

*Om tillgången på
skogsråvara i Norr-
och Västerbotten*

Fredagen den
22 mars 1985

*Om tillgången på
skogsråvara i Norr-
och Västerbotten*

Anf. 17 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Carlsson för svaret på min interpellation. Jag måste tyvärr ge svaret det betyget att statsrådet hela tiden rör sig i utkanten av problemet och inte ger konkreta svar på mina frågor. Jag hoppas att den efterföljande debatten skall kunna utgöra en komplettering i det fallet.

Utgångspunkten för min interpellation är den råvarubrist som de träförädlade företagen i Norrbotten kämpar med och som har sin grund i de koncessioner som de senaste åren är beviljade åt träföretagen i Norrbotten. Där är ju ASSI jätten – en jätte som fått 3,35 miljarder kronor av staten som ägartillskott och som utifrån dessa ekonomiska förutsättningar kan slå ut köpsågverken i inlandet. Jätten ASSI har också närmast monopol på leveranser från domänverket, och därmed är staten sin egen största kund i detta sammanhang.

I första stycket av sitt svar talar statsrådet Carlsson om företagsekonomisk lönsamhet för de statliga företagen, dit ASSI alltså hör, och säger att de statliga företagen skall ta samhällliga hänsyn vid val mellan olika produktions- och lokaliseringalternativ. Jag tycker att innebörden är litet svår att tolka. Det är inte lätt att veta vad som menas med detta. Men jag kanske får en förklaring. Statsrådet säger vidare att företagen skall drivas i nära kontakt med marknaden. Menar statsrådet Carlsson med detta uttryck att ASSI spelar med på lika villkor i marknadsekonomiskt hänseende gentemot konkurrerande företag i området? Det är en inledande fråga till statsrådet.

Jag nämnde inledningsvis att ASSI närmast har monopol på leveranser från domänverket. När ASSI kräver mer virke från domänverket får de mindre köpsågverken i inlandet, som tidigare varit kunder hos domänverket och fått en viss säkerställd kvantitet, utan konkurrensmöjligheter träda tillbaka till förmån för ASSI. Det är ingen konkurrens på lika villkor och det är inga samhällliga hänsyn, vilket statsrådet åberopade, som tas i det här sammanhanget.

Då det gäller marknadsekonomi och konkurrens på lika villkor säger en titt i ASSI:s verksamhetsberättelser för åren 1981 och 1982, att villkoren inte är lika med övriga företag i området. ASSI fick då ett ägartillskott av staten på 375 miljoner. Det var 1981, och 1982 var ägartillskottet 2,975 miljarder kronor. Det blir alltså 3,35 miljarder tillsammans. De stora beloppen behövdes för att rädda ASSI ur en genom överinvesteringar självförvårdad ekonomisk och likvidmässig kris. Detta skakade ju om näringsstrukturen i Norrbotten på ett mycket påtagligt sätt. Staten har inte heller fått några utdelningar på sitt ägarkapital under de gångna åren. Genom dessa statliga insatser, som undanryckt grunderna för en konkurrens på lika villkor med övriga företag i branschen, kan man i dagsläget inte förvänta sig att andra företag, som både måste betala ränta och amorteringar och eventuell utdelning på sitt arbetande kapital samt i övrigt måste leva på basis av sina egna meriter, skall kunna hålla ASSI stängna på virkesmarknaden. Det är en huggsexa om råvaran i Norrbotten för närvarande.

Statsrådet säger i sitt svar till mig, att ASSI skall skötas på det sätt som

*Om tillgången på
skogsråvara i Norr-
och Västerbotten*

gagnar företaget. ASSI:s ledning har också sett gapet mellan sin egen industrikapacitet och tillgången på skogsråvara och har gått till verkligt stark offensiv på inköpsidan. Man har t. ex. skaffat sig inköpsorganisation i inlandet i Norrbotten, man har startat två nya inköpskontor i Västerbotten – i Umeå och i Skellefteå – och man har dessutom skaffat sig kontakter i Västerbottens inland, som köper upp rotposter. Under nuvarande virkessäsongs är alltså ASSI mycket aktivt i sina skogsaffärer, i främsta hand i Norrbottens inland, och ASSI har tagit så mycket av skogsråvaran att de mindre köpsågerverken i området känner sin existens starkt hotad. Ur sysselsättningssynpunkt är det mycket olyckligt att köpsågerverken får träda tillbaka, för de är arbetsintensiva och betyder väldigt mycket för sysselsättningen i denna region. Många av dessa inlandssågerverk har också fått lokaliseringstöd för att de ger sysselsättning i områden där arbetslösheten är mycket hög.

Jag har också en annan fråga till statsrådet Carlsson. Man frågar sig, när tillstånd beviljas för utökning av produktionen – genom koncession eller på annat sätt – vid sågerverk och massaindustri, om det i kalkylen räknas med att de felande volymerna kan importeras till Norrbotten. Har man gjort den beräkningen? Eller räknar man med att marknadskrafterna skall reglera behovet – med andra ord att inlandssågerverken slås ut? Om man räknar med att marknadskrafterna skall reglera behoven uppstår en intressant situation. Med nu gällande skogsvårdslag har man infört en form av planekonomi, som omfattar 50 %, dvs. det procenttal som är tillåtet vad gäller s. k. slutavverkningsskog. Den måste då avverkas inom en tioårsperiod, oberoende av om virke finns på marknaden eller inte, oberoende av marknadssituationen.

Kontentan av detta skulle bli att industrin till hundra procent skall agera marknadsmässigt mot sin avsalumarknad medan industrin – genom en regel om 50-procentig planekonomi – tillförsäkras råvara utan motsvarande krav på marknadsanpassning. Det här är olyckligt i det långa loppet. Jag vet inte riktigt hur jag skall karakterisera det hela – det har i varje fall stora likheter med det s. k. indiska reptricket. Det är en omöjlig situation!

Hur man än vrider och vänder på problemet med råvaruförsörjningen till den träförädlade industrin i Norrbotten, kvarstår det faktum att det finns en överkapacitet på industrisidan. Först att drabbas av den bittra kampen om råvaran är då Västerbottens län, som ligger närmast söderöver.

I Västerbotten råder en relativ balans mellan behov av skogsråvara till skogsindustrin och råvarutillgång. Jag räknar då i Västerbotten också in Husum, som främst har södra Västerbotten som sitt upptagningsområde. En betydande del av sågtimret förädlas i Västerbottens inland – ca 60 % av sågtimret sågas där – och balansen mellan tillgång och behov på skogsråvara har varit i stort sett tillfredsställande.

Jag kan berätta att t. ex. i kommunen Sorsele, som har ett utomordentligt svårt sysselsättningsläge, har sågerverket och den träförädlade industrin varit stöttepelare i samhällsekonomin. Men de har fått signaler som gör att framtiden ter sig ytterst oviss – genom att domänverket talar om att de inte kan leverera som tidigare, bl. a. på grund av ASSI:s krav.

*Om tillgången på
skogsråvara i Norr-
och Västerbotten*

Och skall nu industrins behov av kompletterande skogsråvara i Norrbotten fyllas genom att ASSI priskrigar om råvaran i Västerbotten, kommer detta att ha en förödande inverkan på de mindre sågverken i inlandet.

De problem som jag har skissat i min interpellation är mycket allvarliga och måste på något sätt tacklas innan situationen går över i en direkt kris. Läget är utomordentligt allvarligt för skogsindustrin i sin helhet, men det är naturligtvis särskilt hotande för de små köpsågverken i Norrbotten och Västerbotten.

Jag skall nu försöka plocka ihop de olika bitarna i mitt anförande och göra en sammanfattning.

Av sysselsättnings-skäl har ASSI fått stora belopp för att rusta upp sin industri. 3,35 miljarder har satsats som ägarbidrag. De resurser som på detta sätt har skapats används nu i ett priskrig, som drabbar den övriga skogsindustrin i området. Värst råkar då köpsågverken i inlandet ut, som också har fått statligt lokaliseringsstöd för att rädda sysselsättning och fortsatt bosättning i Norrbottens och Västerbottens inland. Och försvinner ett köpsågverk i inlandet för att ASSI skall få koka för fullt vid kusten, är det flera jobb som försvinner i inlandet, eftersom sågverken är mer arbetsintensiva än massaindustrin och dessutom lokaliserade till de mest sysselsättnings-svaga områdena.

Förädlingsvärdet – ett annat område – på t. ex. klintimmer är också högre på export om timret sågas än om det tas som massaved och kokas. Det betyder något även i det nationalekonomiska sammanhanget.

I den riktning som krisen nu okontrollerat vandrar – jag har en diger bunt pressklipp från debatten uppe i Norrbotten med mig här i kammaren – är det något av en samhällets Ebberöds bank som dyker upp för en iakttagare. En jättelik statlig satsning i en kustregion med en hygglig sysselsättningsprognos räddar ett mindre antal arbetstillfällen i det området men slår samtidigt ihjäl andra företag med fler sysselsatta i det sysselsättnings-svaga inlandet. Oron och misströstan sprider sig bland företagen, facket är oroat för jobben vid småsågarna, den ekonomiska balansen i området rubbas och det finns starka frestelser till överuttag av skogsråvara.

Jag funderar fortfarande på om jag verkligen skall tolka statsrådet Carlssons interpellationssvar så, att statsrådet och regeringen i övrigt kommer att sitta stilla på taburetterna och bara se på vad som händer. Statsrådet och regeringen har ju ändå ansvaret för en sund utveckling av näringslivet och ett övergripande ansvar för sysselsättningen.

Jag skall faktiskt drista mig till ett konkret råd som en förstahandsåtgärd: Kalla ihop parterna som är inblandade i detta norrländska drama och försök sy ihop en frivillig överenskommelse om en vettig fördelning av råvaran för nästa säsong! På det sättet skulle det skapas ett andrum för en strategi på längre sikt. Vad säger statsrådet om det förslaget? Jag vet att många företagare skulle välkomna ett sådant initiativ.

Herr talman! Låt mig först konstatera herr Ångströms grämlse över att de statliga företagen börjar gå ihop och kan fullgöra sitt uppdrag att sysselsätta människor och producera konkurrenskraftiga produkter. Jag kan förstå att det för en liberal är ett störande inslag som det gäller att på olika sätt bekämpa.

Herr Ångström tog upp frågan om ägartillskott till ASSI. Låt mig säga till herr Ångström, som haft partivänner i regeringsställning under de sex borgerliga åren, att det så fort jag tillträdde mitt jobb och mitt ansvar välldde in deputationer från de statliga företagen, deputationer som berättade att de inte kunde göra bokslut. Hur kan det komma sig att de här sakerna sammanföll så intressant i tiden? Jo, naturligtvis berodde det på att de borgerliga regeringarna inte hade vare sig intresse eller handlag att sköta det statliga företagsinnehavet. De bara socialiserade förluster från privata ägare.

Det är märkligt att herr Ångström ondgör sig över att vi nu har vidtagit en rad åtgärder som fått bl. a. ASSI på fötter. ASSI:s situation, som herr Ångström gav en beskrivning av, har ju herr Ångströms partivänner i regeringsställning mycket aktivt medverkat till. Däremot har socialdemokraterna fått reda ut situationen.

Låt mig sedan övergå till några av herr Ångströms frågor. Herr Ångström säger att ASSI har monopol på virket från domänverket. Det skulle vara mycket intressant att få höra herr Ångström beskriva vad han lägger in i ordet monopol. Är det inte på ett sätt naturligt att, om staten har betydande innehav av skogsråvara, denna råvara förädlas i statens egna industrier, dit ägaren staten har tillskjutit ägarkapital? Det är ingen som ifrågasätter om de privata skogsbolagen förädlar sitt skogsinnehav vid egna industrier, men för en liberal uppfattas det som nästan stötande att statens virkestillgångar genom domänverket till någon del går till de statligt ägda skogsindustrierna. Trots att staten har ett större skogsinnehav än dess industrikapacitet visar känner domänverket ett sådant ansvar att man icke försörjer ASSI till 100 %, utan ASSI får operera på den övriga marknaden och även importera råvara från utlandet.

Herr Ångström talar sedan om att ASSI inte ger utdelning som andra skogsindustriföretag. Vilken utdelning gav ASSI under den tid då folkpartiet satt i regeringen? Det skulle vara intressant att få veta. Då fanns ju utmärkta möjligheter att reglera detta. Till herr Ångströms uppbyggelse kan jag nu nämna att ASSI:s styrelse till årets stämma föreslår en utdelning till ägaren staten. Jag förstår att detta är störande för herr Ångström.

När det gäller frågan om de 50 procenten säger herr Ångström att han inte förstår eller att det är fråga om ett inslag i en planekonomi. Jag vill trösta herr Ångström med att säga att jag är alldeles övertygad om att vi kommer att ha en industrikapacitet i det här landet som vida överstiger 50 % avverknning av slutavverkningsområdena. Herr Ångström behöver inte hysa den minsta oro angående huruvida marknaden kan svälja detta eller inte.

Låt mig sedan, herr talman, något fundera över herr Ångströms påpekanden. Han säger att priskriget är förorsakat av ASSI. Det är precis som om det

Fredagen den
22 mars 1985

*Om tillgången på
skogsråvara i Norr-
och Västerbotten*

*Om tillgången på
skogsråvara i Norr-
och Västerbotten*

i de områden herr Ångström nämner – Norrbotten och Västerbotten – bara fanns ASSI och ett antal köpsågverk på marknaden. Han nämner inte ett dugg om de stora privata skogsindustriföretagen, som tillsammans är större än ASSI på marknaden. Det kan väl inte vara så, att en liberal inte ser den privata industrins aktiviteter på virkesmarknaden. Eller är herr Ångström så förgrämd över de statliga företagens framgångar att han inte alls ser de privata företagens uppträdande på marknaden? Det vore mycket intressant att få ett besked på den punkten.

Till sist: Om man drar ut konsekvenserna av herr Ångströms argumentering leder det osökt till följande fråga, som jag är ytterst nyfiken att få ett svar på. Om herr Ångström når framgång i sitt agerande, vilka av de kustsågverk som ASSI äger vill herr Ångström då lägga ner? Han kan välja mellan Seskarö, Karlsborg och Lövholmen i Norrbotten. För det kan väl inte vara så att herr Ångström tittar så ensidigt på inlandssågverken att han glömmer bort de konsekvenser som hans argumentering har för kustsågverken? Eller menar han att eftersom dessa är statliga är det inte så farligt att lägga ned dem?

Vidare: Man har fortfarande den uppdelningen inom skogsindustrin att sågtimmer förbrukas vid sågverk och att massaveden kokas vid massafabriker.

Anf. 19 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Statsrådet Carlsson ägnar en stor del av sitt svar till mig åt att klassa in mig i den liberala fällan och bedömer mitt agerande utifrån den idégrund och den politiska hemvist som jag har. Och jag skäms naturligtvis inte för den hemvisten – jag är liberal, och jag ser på verkligheten utifrån den idégrunden. Men när statsrådet Carlsson säger att jag grämer mig över att de statliga företagen går bra har statsrådet Carlsson inte förstått budskapet i mitt inlägg i interpellationsdebatten.

Mitt inlägg i den här debatten är helt och hållet betingat av den oro som jag känner för sysselsättningen i Västerbottens och Norrbottens inland. Jag påstår att det priskrig som råder om skogsråvaran och som riktar sig mot rotposterna är förödande för de små sågverken i de båda länens inland. Genom att resurserna koncentreras till de anläggningar som är lokaliserade till kustområdet byter man ut en hygglig sysselsättning i de mindre sågverken i inlandet mot en marginalisering av sysselsättningen i kustområdet, och det tycker jag är en snedvridning. Härigenom motarbetas den lokaliserings- och regionalpolitik som vi i stort sett är eniga om i riksdagen, över alla partigränser.

Jag tar upp några delfrågor som statsrådet lyfte fram. Jag använde uttrycket att ASSI närmast har monopol på skogsråvaran från domänverket, och det påståendet gör jag utifrån egen erfarenhet. Jag har följt skogsnäringen under många år, och jag kan berätta att domänverket tid efter annan reglerar försäljningen till köpsågverken med ledning av det behov som ASSI har. Tidigare har denna reglering kunnat ske under hyfsade former, så att köpsågverken behövt göra endast marginella inskränkningar. De har över-

levt, och de har kunnat känna förtroende för domänverkets omtanke om deras verksamhet och om sysselsättningen på orten.

Jag antar också att domänverket som stor skogsägare har en skyldighet att stödja sysselsättningen inom området. Det är från den utgångspunkten som jag tar upp domänverkets roll i förhållande till ASSI i det här sammanhanget. Jag skall villigt erkänna, statsrådet Carlsson, att inte heller de stora skogsbolagen alltid har ett just uppträdande i sammanhanget. Men jag vill också påminna om att när det gäller den inköpskartell som hade bildats mellan ASSI, SCA, MoDo och Bowaters, var det ASSI som lämnade den kartellen. Därmed startade också detta priskrig. Att ASSI lämnade kartellen berodde förmodligen på att man ansåg att företagets behov av skogsråvara inte skulle kunna tillgodoses utan att man gick ut i ett öppet priskrig. Det är en av de viktigaste orsakerna till att detta priskrig kommit i gång.

Vad jag finner störande, statsrådet Carlsson, är inte att statliga företag går bra. Att ASSI redovisat och redovisar vinster är tillfredsställande. Vad som är störande är om detta går ut över köpsågverken, de små arbetsplatserna i Västerbottens och Norrbottens inland. Det motverkar direkt den statliga satsning som gjorts inom ASSI för att öka sysselsättningen.

Jag är glad för att ASSI nu kan ge utdelning till ägarna. Den kalkyl jag talade om gällde de tidigare åren och den nuvarande likvida situationen – ASSI har via det stöd man fått kunnat bygga upp en mycket stor konkurrenskraft.

Anf. 20 Statsrådet ROINE CARLSSON:

Herr talman! Jag noterar att herr Ångström genom detta inlägg fört in också de privata skogsindustrieföretagen på arenan. Det är välgörande, och jag hälsar med tillfredsställelse den vidsyn som nu präglar herr Ångström på detta område.

Låt mig ändå göra några kommentarer till herr Ångströms inlägg.

Herr Ångström nämner den s. k. priskartellen. Jag förstår inte vad det är för priskartell han nämner. Han säger att ASSI lämnade kartellen, och då kom Belsebub ur flaskan. Om vi får fortsätta denna debatt, kanske vi kan få litet rätsida på denne Belsebub. Om nu tre eller fyra företag finner att man skulle kunna upphöra med en viss typ av verksamhet, säger herr Ångström om *ett* av dessa företag: Ajabaja, det är här vi har den fula fisken.

Jag har haft anledning att i över 30 år följa skogsindustrins aktiviteter, både på industriområdet och på skogsbruksområdet. Dessa 30 år har i varje fall lärt mig att vara något mer ödmjuk än herr Ångström. Jag har under dessa 30 år lärt mig att problemen inte är så enkla att det går att dela in dem i svarta och vita fält, utan jag tror att man måste använda hela skalan.

Återigen, herr Ångström: Det går inte att så där enkelt säga att ASSI började med de åtgärder som föranledde denna prisutveckling.

Jag har också följt den tidningsdebatt som herr Ångström nämnde. Enligt en del av tidningsuppgifterna var det de mindre sågverken som började betala överpriser på virke. Många sågverksägare köpte för mycket råvara och körde sågarna för hårt. Därför blev råvarusituationen påfrestad, och priserna steg.

Jag har också under senare tid observerat att ett av de inblandade företagen sagt att denna utveckling är sådan att man inte vill fortsätta med denna verksamhet. Det skulle vara mycket intressant för mig att höra om herr Ångström har noterat vilket av företagen det var – och därmed kan fundera över hur fortsättningen blir, när den här processen tydligen går vidare med i varje fall det företaget utanför denna process.

Slutligen, herr talman, vill jag säga att jag fortfarande väntar besked på den mycket stillsamma fråga jag ställde till herr Ångström: Vilket av Norrbottensågsverken vid kusten vill nu i konsekvensens namn herr Ångström lägga ned?

Anf. 21 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill starkt protestera mot statsrådet Roine Carlssons beskrivning att jag målar i svarta och vita färger. Jag tycker att jag har redogjort för situationen i det här området så objektivt som möjligt, och jag tror att den bild jag har redovisat stämmer helt med verkligheten.

Det var intressant att statsrådet Carlsson nu sade att det var småsågarnas agerande som startade priskriget i vissa områden. Jag tror att småsågarna med sina resurser har små möjligheter att starta något priskrig, och det ligger definitivt inte i deras intresse. De kan näppeligen med ett priskrig slå ut t. ex. jätten ASSI från marknaden – och det är ju närmast det som skulle vara tanken bakom ett priskrig. Däremot kan jätten ASSI och de stora skogsbolagen naturligtvis mycket enkelt slå ut köpsågverken i inlandet. Och det är ju vad som håller på att hända. Jag är besviken över att statsrådet Carlsson fortfarande inte förstår kärnan i min interpellation, som är just rädsla för att köpsågverken måste lägga ned sin verksamhet och att sysselsättningstillfällena i inlandet på det sättet skall gå förlorade.

Statsrådet Carlsson! Det är inte jag som här från talarstolen eller från min bänk skall avgöra operationer inom ASSI. Jag väntar fortfarande på att statsrådet Carlsson skall ge respons på mitt förslag att ta en förhandlingsrunda med de inblandade parterna för att nå en frivillig överenskommelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1984/85:110 om kommunernas nonchalerande av gällande lagar

Anf. 22 Civilminister BO HOLMBERG:

Margit Gennser har frågat justitieministern om han avser att vidta några åtgärder för att tillse att kommuner framdeles hindras att kringgå eller nonchalera gällande lagstiftning och domstolsutslag. Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag besvarade i slutet av förra året en likartad fråga av Margit Gennser.

Jag vill upprepa vad jag då sade. Det är oacceptabelt att kommunala organ eller förtroendevalda sätter sig över givna regler för den kommunala

verksamheten eller trotsar domstolarnas avgöranden i kommunalbesvärsmål. Jag sade vid det tillfället också att den långtgående frihet som kommunerna har i svenskt samhällsskick förutsätter att man från kommunal sida följer de lagar som riksdagen har stiftat. Jag förklarade att jag inte då var beredd att vidta någon åtgärd men att jag mycket uppmärksamt skulle följa kommunernas åtgärder från synpunkten att respekten för efterlevnaden av lagar och andra författningar skall upprätthållas. Jag anser att detta är ett entydigt och klart besked om min allmänna inställning till saken. Denna inställning har också konstitutionsutskottet ställt sig bakom i sitt betänkande om kommunala frågor (KU 1984/85:6).

I interpellationen har Margit Gennser angett några konkreta fall som alla gäller näringslivsengagemang genom kommunala bolag. En del av fallen har varit föremål för domstolsprövning, och i något fall prövas verksamheten ytterligare. Jag vill inte uttala mig om de enskilda fallen. I stället skall jag uppehålla mig vid de fyra problemområden som interpellationen gäller, nämligen den kommunala kompetensen, kommunalbesvärsreglerna, kommunal verksamhet i bolagsform och verkställighetsfrågor i samband med kommunalbesvär.

De allmänna kommunala befogenheterna framgår av kommunallagens kompetensbestämmelse. Enligt denna får kommunerna själva vårda sina angelägenheter. Metoden att bestämma kompetensen genom en generell regel kompletterad av rättspraxis är allmänt accepterad och möjliggör en anpassning till samhällsutvecklingen. Låt mig här understryka att kommunala bolag givetvis inte har större befogenheter än kommunen själv bara därför att kommunal verksamhet bedrivs i bolagsform. Jag vill nämna att frågan om gränserna för den kommunala kompetensen inom näringslivsområdet för närvarande övervägs av stat-kommun-beredningen (C 1983:02).

Kommunalbesvärsinstitutet ger medborgarna möjlighet att övervaka att kommunerna håller sig inom sin kompetens. Detta institut utgör själva grunden för medborgarnas bevakning av den kommunala självstyrelsen. Det kan finnas skäl att vidga kretsen av besvärberättigade. Jag tänker då på möjligheterna för juridiska personer att överklaga kommunala beslut. I sammanhanget vill jag erinra om att kommunalbesvärskommittén har gjort en översyn av kommunalbesvärprocessen och lagt fram förslag om nya regler om kommunalbesvär. Förslagen bereds för närvarande i regeringskansliet.

I interpellationen pekas det på en teknik att genom bolagsbildning sätta medborgarkontrollen ur spel. När det gäller kommunal verksamhet i företagsform pågår en översyn i stat-kommun-beredningen. Det är enligt min mening väsentligt att en rimlig medborgarinsyn i den kommunala verksamheten kan behållas även när verksamheten bedrivs i privaträttsliga former. Det är alltså av stor vikt att försöka åstadkomma en ordning med ökad insyn och ökat demokratiskt inflytande över sådan verksamhet. Jag har erfarenhet att ett förslag med en sådan inriktning övervägs.

Det fjärde problemområdet gäller verkställighetsfrågorna i samband med kommunalbesvär. Om en domstol har förbjudit att ett överklagat beslut

*Om kommunernas
nonchalerande av
gällande lagar*

verkställs eller har upphävt beslutet, är det självklart att kommunen måste följa domstolsutslaget. Som jag tidigare har framhållit är det oacceptabelt att kommunerna trotsar domstolarnas avgöranden.

Jag kan nämna att JK till regeringen har överlämnat ett beslut i ett klagoörende avseende en kommuns beslut att inte iaktta ett av domstol meddelat verkställighetsförbud. JK har ansett att åtgärder bör övervägas. Enligt vad jag har erfarit kommer också JO under våren att pröva likartade frågor.

Av vad jag nu har anfört framgår att det pågår ett omfattande utredningsarbete inom de problemområden som tas upp i interpellationen. För att samlat ta ställning till de aktuella frågorna behöver emellertid regeringen ha tillgång till det beslutsunderlag som jag här har nämnt. Jag är därför inte beredd att nu vidta några åtgärder av det slag som Margit Gennser efterlyser.

Anf. 23 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka civilministern så mycket för svaret. Det är ett i många stycken klagörande svar.

Att jag har envisats med att ett par gånger återkomma till kommunalpolitikernas nonchalans mot gällande lag beror på att jag ofta under den senaste tiden av människor i Malmö fått frågan: Är det verkligen riktigt att kommunalpolitiker får bryta mot och kringgå lagar, medan vi vanliga människor alltid får höra att det är viktigt att lyda lagen, särskilt den lag som reglerar vårt förhållande gentemot staten? De säger: Vi kan inte tro på lag och rätt när det råder en så bristande balans mellan vad enskilda människor får göra och vad politiker får göra. Politiker skall ju vara garantier för lag och rätt.

Det gäller alltså rättsstaten. Det gäller mycket fundamentala förhållanden. Det var också därför jag envisades med att ställa min fråga till justitieministern.

Det kan inte nog ofta slås fast att kommunalpolitiker måste följa lagarna. Det är ett absolut krav att kommunalpolitikerna inte anstränger sig för att skapa konstruktioner för att kringgå lagar. Om så sker – jag upprepar det – äventyras rättsstaten.

Därför tackar jag civilministern för hans otvetydiga uttalande. Han säger att det är oacceptabelt att kommunala organ eller förtroendevalda sätter sig över givna regler för den kommunala verksamheten eller trotsar domstolarnas avgöranden i kommunalbesvärsmål. Jag utgår från att civilministern häri innefattar den typ av kringgående som jag har gett ett par ganska slående exempel på i min interpellation. Jag hoppas att en rad framträdande kommunalpolitiker, inte minst från civilministerns eget parti, noterar detta mycket klara uttalande.

Civilministern påpekar också att kommunala bolag givetvis inte har större befogenheter än kommunen själv. Det är teoretiskt riktigt, men i praktiken fungerar det tyvärr inte så. Har inte civilministern övervägt att dra klara gränser för bolagsformens användande för kommunal verksamhet? Det skulle stävja en hel del missbruk – exempel finns som sagt i interpellationen.

Kommunalbesvärmöjligheten är viktig i detta sammanhang. Låt mig

exemplifiera med ett "hypotetiskt" fall, för vi skall ju inte diskutera enskilda fall här i kammaren. I sanningens namn är dock exemplet inspirerat av mycket verkliga händelser.

En kommun, M, ville förbättra de relativt dåliga kommunikationerna till landet D genom att gå in i rederibranschen. Reglerna om den kommunala kompetensen ansågs dock lägga hinder i vägen för av kommunen driven rederiverksamhet. Man beslöt därför att kommunens ägda bolag, F, tillsammans med ett rederiföretag skulle chartra ett fartyg. I samarbetsavtalet förband sig det kommunala bolaget F att stå för alla förluster de närmaste fyra åren. Att F inte hade kapital nog för så långtgående ekonomiska åtaganden var väl uppenbart för alla avtalsparter. Underförstått skulle kommunen därför svara för alla förluster. Hade inte detta villkor varit underförstått, hade sannolikt i detta hypotetiska fall inget avtal kommit till stånd.

Låt oss, fortfarande helt teoretiskt, tänka oss att det nya bolaget G – rederiet – lyckas köra ihop en förlust på nästan 10 milj. kr. under ett halvår. Kommunen ikläder sig borgen och pengarna betalas ut av banken. Ingen kan göra någonting åt detta. Under tio månader har inte beslutet kunnat överklagas. Inhibition har alltså bara varit en teoretisk möjlighet.

Det är nödvändigt, herr civilminister, att besluten kan överklagas redan i bolaget. Det behövs inte mycket utredningar för att inse detta. Mitt teoretiska exempel möter vi i verkligheten. Jag tror att civilministern redan nu skulle kunna ta initiativ för att skynda på stat-kommun-beredningen.

Om kommunalpolitiker på grovt sätt ikläder kommunen vittgående ekonomiska förpliktelser som sedan visar sig vara främmande för kommunal verksamhet, bör det då inte finnas någon sanktionsmöjlighet? Domstolarna kan i och för sig sedan säga att det var fel, men vad nyttar det? Kommunen får stå för kostnaderna, och skattebetalarna får i sista hand betala. Att det behövs sanktioner behöver vi inga vittgående utredningar om. Däremot håller jag med om att stat-kommun-beredningen noggrant bör utreda hur sanktionerna skall utformas.

Till sist konstaterar civilministern att JO skall granska ett ärende om en kommuns lagtrots. Detta är i och för sig en intressant upplysning. Men till vad nytta? Kommer kommunalpolitiker som inte lytt domstolar att ta ett JO-yttrande på allvar? Är de inte så sturska och maktfullkomliga att de konstaterar: Ni kan inte göra något, och JO-yttrandet läggs till handlingarna.

Tycker herr civilministern jag är pessimistisk beträffande vissa kommunalpolitikernas vilja till bättring? Kom då ner till Malmö! Och åk också ut till andra kommuner.

Civilministern och jag är redan mycket eniga. Vi är eniga om att kommunalpolitiker måste lyda lag. Vi är eniga om att kommunalpolitiker inte genom konstifika bolagskonstruktioner skall kringgå lag. Jag tror också – efter civilministerns visit i vår södraste landsända – att vi kommer att vara eniga om att det behövs sanktioner och att vi faktiskt måste göra vissa inskränkningar i kommunalpolitikernas alltför självständiga agerande.

Fredagen den
22 mars 1985

*Om kommunernas
nonchalerande av
gällande lagar*

Anf. 24 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag vill i likhet med Margit Gennser uttrycka min uppskattning över de klara markeringar som civilministern här har gjort. Civilministern säger: "Det är oacceptabelt att kommunala organ eller förtroendevalda sätter sig över givna regler för den kommunala verksamheten eller trotsar domstolarnas avgöranden i kommunalbesvärsmål."

Statsrådet Holmberg säger vidare att justitiekanslern har överlämnat ett beslut i ett klagoärende avseende en kommuns beslut att inte iakttä ett av domstol meddelat verkställighetsförbud. JK har ansett att åtgärder bör övervägas. Det är utmärkt.

Respekten för givna lagar måste slås fast, liksom den demokratiska rättigheten att när så är önskvärt kunna verka för ändringar. Givna lagar måste respekteras.

Kommunerna och deras politiker måste föregå med gott exempel. Hur skall t. ex. kommunalpolitiker kunna hävda att medborgarna skall följa lagar och trafikregler, lokala föreskrifter på miljöområdet etc., om medborgarna samtidigt noterar att de förtroendevalda kan bryta mot av riksdagen fastställda kommunala lagar när det passar dem? Dessutom noterar också allmänheten att sådana lagbrott kan förekomma utan några påföljder.

Men det kanske blir annorlunda nu, när justitiekanslern kommer att gripa in, och det är bra att så sker.

Jag hoppas att kommunalpolitikerna i Gullspångs kommun lyssnar på civilministerns budskap. För en tid sedan beslöt kommunen att gå in i ett enskilt företag som råkat i ekonomiska svårigheter. Jag nämner detta, herr talman, som ett exempel på vad som kan ske. Man köpte en maskin för 400 000 kr. för att förhindra en konkurs som eljest hade inträffat. Beslutet överklagades, men trots att kammarrätten undanröjde beslutet, framhärdar man från kommunalt håll, och det är trist.

Nu har vi hört vad civilministern tycker om saken, och då hoppas jag att hans partivänner i denna kommun tar intryck av detta och handlar därefter.

Låt mig också ta upp en annan aspekt på dessa problem. De kommunala befogenheterna med avseende på näringslivet är bara i några undantagsfall reglerade i speciallagstiftning. Sådan lagstiftning finns i fråga om turistväsendet och i fråga om sysselsättning för handikappade. I övrigt är man hänvisad till den allmänna kompetensbestämmelsen i kommunallagen.

Den bestämmelse som reglerar kommuns kompetens lyder: "Kommun och landstingskommun får själva vårda sina angelägenheter." Innebörden av det i och för sig vaga uttrycket "sina angelägenheter" framgår dels av förarbetena till den lagändring år 1948 varigenom stadgandet fick sin nuvarande innebörd, dels av regeringsrättens praxis i besvärsmål.

Utredningen av den kommunala kompetenslagstiftningen har i sitt betänkande Kommunerna och näringslivet lämnat en redogörelse över gällande rätt. Utredningens förslag har inte lett till några lagändringar beträffande den kommunala kompetensen.

Huvudregeln är att en kommun inte får stödja ett enskilt företag. Det medför att kommunen inte får subventionera ett visst företags markförvärv.

Vidare får kommunen inte gynna ett visst företag på så sätt att konkurrensen sätts ur spel. Från huvudregeln finns vissa undantag, som bl. a. innebär att en kommun får vidta åtgärder som syftar till att allmänt främja näringslivets utveckling inom kommunen. Det kan ibland uppstå svårigheter att tolka vad som kan menas med "främjandet av näringslivets utveckling". Jag skall ta ännu ett exempel på hur man i en kommun med utnyttjande av denna möjlighet har ingått i ett engagemang som blivit ifrågasatt i den offentliga debatten.

I det aktuella fallet har en kommun träffat vissa avtal med en bank i samband med köp och försäljning av fast egendom. I köpekontraktet överlåter banken i fråga en fastighet till kommunen, och banken förbinder sig att på tillträdesdagen lämna ett lån om 1 milj. kr. Köpeskillingen är 1,1 milj. kr. Bland villkoren finns ett stadgande om att kommunen utfäster sig att under en viss tid inte uthyra lokalerna till något företag som bedriver med banken konkurrerande verksamhet.

I ett hyresavtal, som därefter upprättas, erhåller banken rätt att hyra de angivna lokalerna till dess att en planerad nybyggnation har färdigställts på annan tomt som kommunen samtidigt har försålt till banken. I detta köpekontrakt uppges köpeskillingen för tomten till 100 000 kr. Banken avsåg att på tomten uppföra en fastighet som utöver erforderliga banklokaler även skulle inrymma ett visst antal lägenheter. För sju av dessa lägenheter förbinder sig kommunen att som hyresgäst teckna hyresavtal med banken.

Beslutet i kommunens fullmäktige fattades efter votering. Beslutet har emellertid vunnit laga kraft, därför att man inte har kunnat tolka hur kommunallagen skall tillämpas i dylika ärenden. Vid en genomgång av rättspraxis har något fall där en banks markaffärer varit uppe till bedömning inte återfunnits. Däremot har i två rättsfall som berör banker besvär lett till undanröjanden av besluten i fråga.

Enligt direktiven till stat-kommun-beredningen skall beredningen ta upp frågan om kommunernas roll i närings- och sysselsättningspolitiken. Det förefaller vara lämpligt att i detta sammanhang låta klara ut i vilken omfattning kommunerna har kompetens, eller skall ha befogenheter, att ingå avtal i samband med köp och försäljning av fast egendom med det engagemang som framgår av det exempel som jag nyss har redovisat. Regeringen bör därför genom tilläggsdirektiv till beredningen föranstalta om att så sker.

Jag vill, herr talman, fråga civilministern om han, mot bakgrund av den debatt som vi här för, är beredd att medverka till att stat-kommun-beredningen får tilläggsdirektiv av den angivna innebörden.

Anf. 25 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Jag är glad över att vi här har fått en saklig diskussion och att vi är överens om att angripa frågan från en saklig utgångspunkt.

Jag var nämligen en aning fundersam när jag gick över hit från regeringskansliet för att delta i denna debatt, eftersom Margit Gennser i sin interpellation säger att jag förra gången vi diskuterade denna fråga i

Fredagen den
22 mars 1985

*Om kommunernas
nonchalerande av
gällande lagar*

riksdagen "endast pliktskyldigast" fördömde lagöverträdelserna. Hon säger vidare: "Civilministerns svaga fördömande tycks ha uppfattats som en uppmuntran att betrakta lagregler om den kommunala kompetensen som formalia utan praktiskt intresse."

Jag menar att det uttalande som jag gjorde, och som återgavs i tidningarna efter vår förra diskussion, inte alls var ett svagt fördömande. Jag har ett urklipp från Svenska Dagbladet lördagen den 6 oktober, där det i rubriken över en artikel om min inställning konstateras: "Accepterar aldrig kommunalt lagbrott." Det är alltså bra om vi här kan föra en saklig debatt.

Jag vill göra ett par kommentarer. Vi skall vara klara över att vad vi här diskuterar är en avvikelse. Det är alltså inte så att majoriteten av våra kommunalt förtroendevalda skulle trotsa de regler och lagar som regering och riksdag ställt upp. I detta sammanhang vill jag citera JK:

"Även jag är av den uppfattningen att det stora flertalet kommuner lojalt följer uppställda regler."

Jag menar att vi inte kan acceptera lagöverträdelser. Framför allt kan man aldrig acceptera lagöverträdelser som är näst intill uppsåtliga.

Jag vill bara erinra om att vi kommer att få ett mycket brett utredningsmaterial om kommunalbesvär, om insyn i kommunala bolag, när det gäller modernisering av de gällande reglerna för kommunalförbund, vilket gör att kommuner kanske kan välja den formen, något som man har avstått från i dag därför att det är alldeles för otidsenligt, och i stället har man valt bolagsformen.

Till Sten Svensson vill jag säga att stat-kommun-beredningen har uppgiften att försöka precisera kommunernas kompetens när det gäller näringslivsfrågorna. Det här är ett knivigt område, och vi får se om beredningen går i land med uppgiften att ge oss ett beslutsunderlag.

Margit Gennser och jag tror kanske att man kan se mer optimistiskt på detta med hänsyn till att det är få som överträder lagarna. Därtill menar jag att den diskussion som har förts här i riksdagen, och som jag också tar upp ute i landet, där vi pekar på det utredningsarbete som pågår och för en diskussion om eventuella förändringar inom hela detta område, också kommer att ha den inverkan att det inte kommer att uppmuntra utan att det snarare kommer att leda till en minskning av lagöverträdelserna. Jag är måhända mer optimistisk än Margit Gennser i fråga om detta.

Anf. 26 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Detta är tyvärr inte ovanliga avvikelser även om de flesta kommunalpolitiker naturligtvis följer lagen. Tyvärr har civilministerns uttalande om att även kommunalpolitiker skall följa lagen inte hörtsammats av dem som tyvärr redan har haft för vana att kringgå lagarna. Jag måste säga att det ofta är civilministerns partikamrater som agerar på det viset.

Jag tycker att det är mycket tillfredsställande att vi har fått ett klart instämmande vad gäller principerna från civilministern. Jag är övertygad om att kommunfullmäktigedebatten i Malmö om en vecka kommer att ta fasta på detta. Tyvärr kan jag rapportera något som jag hört av journalister, nämligen

att man ibland t. o. m. uttalat sig litet föraktfullt om kammarrätten och kammarrättens agerande. Ganska många sådana notiser har förekommit i tidningen.

Civilministerns agerande är litet tövande. Man hade kunnat gå in med aktiva åtgärder tidigare. Jag hoppas att de kommer – det är inte så lång tid kvar av den här mandatperioden. Ännu har ju ingenting hänt. Det är möjligtvis detta som har fått dessa kommunalpolitiker att tro att de kan göra vad de vill. Det var detta jag tyckte var litet betänkligt förra gången vi debatterade. När vi nu upprepat debatten anser jag att mycket är positivare. Precis som civilministern tycker jag om sakliga debatter, och det har varit tillfredsställande att få den nu debatterade frågan belyst. Frågeställningarna är mycket viktiga för många människor.

Anf. 27 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Också jag vill tacka civilministern för de klargörande beskeden i de principiella frågeställningarna. De är mycket klara och tydliga. Nu borde rimligen alla kommunalmän som sysslar med den här typen av verksamhet ta intryck, upphöra med detta och ägna sig åt det de är satta att sköta. Dess värre är de inte så få som civilministern vill antyda. Jag lät riksdagens utredningstjänst gå igenom de aktuella fall som nu har överklagats och som behandlats av regeringsrätten och lokala kammarrätter. När jag fick förteckningen i min hand visade det sig att det är oroväckande många fall som har varit uppe till behandling. Jag hoppas ändå med tanke på de mycket klara markeringarna att man nu vidtar en rad uppföljningsåtgärder, så att regeringen förvissas sig om att det i praktiken verkligen blir så som man vill, nämligen att kommunalmän avstår från att ägna sig åt den här typen av lagbrott.

Civilministern ville inte ge några nya tilläggsdirektiv, men han uttalade sig på ett sådant sätt att utredningens ledamöter och kansli rimligen bör lyssna. Det besked som civilministern gav innebär enligt min mening att man nu på allvar måste uppmärksamma de här frågorna och framlägga förslag som kan skingra den oklarhet som har rått och som lett till att en del kommuner har frestats att överträda lagen.

Det är min förhoppning att vi så småningom kommer att få förslag från beredningen med hänvisning till civilministerns uttalande här i dag som går ut på att man undanröjer dessa oklarheter.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Återkallelse av del av proposition

Anf. 28 TALMANNEN:

I skrivelse 1984/85:147 har regeringen återkallat proposition 1983/84:25 till den del den berör kapitaltillskott till Södra Skogsägarna AB.

Nr 104

Fredagen den
22 mars 1985

*Återkallelse av del
av proposition*

*Återkallelse av del
av proposition*

Jag har med anledning härav avskrivit detta förslag samt i anslutning därtill väckta motioner.

Skrivelsen lades till handlingarna.

8 § Föredrogs och hänvisades
Proposition
1984/85:137 till trafikutskottet

9 § Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1984/85:2910–2915 till arbetsmarknadsutskottet
1984/85:2916 till trafikutskottet
1984/85:2917–2931 till arbetsmarknadsutskottet
1984/85:2932 yrkande 1 såvitt avsåg bil. 2 i propositionen till trafikutskottet
i övrigt till arbetsmarknadsutskottet
1984/85:2933–2936 till arbetsmarknadsutskottet
1984/85:2937 yrkande 4 till trafikutskottet
i övrigt till arbetsmarknadsutskottet
1984/85:2938–2949 till arbetsmarknadsutskottet
1984/85:2950 till trafikutskottet
1984/85:2951–2957 till arbetsmarknadsutskottet
1984/85:2958 yrkandena 1 och 2 till arbetsmarknadsutskottet
yrkande 3 till trafikutskottet
1984/85:2959–2967 till arbetsmarknadsutskottet

10 § På förslag av talmannen beslöt kammaren kl. 10.43 att ajournera sina förhandlingar till kl. 13.00, då de till dagens bordläggning anmälda utskotts-
betänkandena väntades föreligga.

11 § Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00.

12 § Anmäldes och bordlades
Proposition
1984/85:156 Ändring i brottsbalken (tillämpligheten av svensk lag i vissa fall)

13 § Anmäldes och bordlades
Motionerna
1984/85:2968 av *Ulf Adelson m. fl.*
1984/85:2969 av *Börje Stensson och Lars Ernestam*
1984/85:2970 av *Lars Werner m. fl.*
1984/85:2971 av *Nils Svensson*
1984/85:2972 av *Bengt Westerberg m. fl.*
1984/85:2973 av *Börje Stensson och Lars Ernestam*
1984/85:2974 av *Stig Josefson och Agne Hansson*
1984/85:2975 av *Rune Rydén m. fl.*
Läroutbildning för grundskolan m. m. (prop. 1984/85:122)

14 § Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkanden

1984/85:13 Tilläggsbudget II inom finansdepartementets område (prop. 1984/85:101 delvis)

1984/85:14 Vissa anslag för budgetåret 1985/86 inom finansdepartementets område (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:15 Vissa anslag för budgetåret 1985/86 inom civildepartementets område (prop. 1984/85:100 delvis)

Skatteutskottets betänkanden

1984/85:42 Mervärdeskattefrågor

1984/85:46 Punktskatter

Socialutskottets betänkande

1984/85:14 Vissa anslag till socialt behandlingsarbete m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

Utbildningsutskottets betänkande

1984/85:15 Anslag till forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet, m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

Trafikutskottets betänkanden

1984/85:11 Anslag till Postväsende, m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:12 Anslag till Sjöfart m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

Jordbruksutskottets betänkanden

1984/85:25 Statsbudgeten för budgetåret 1985/86 inom jordbruksdepartementets område (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:26 Fritt handredskapsfiske (prop. 1984/85:107)

Näringsutskottets betänkanden

1984/85:18 Aluminiumförsörjningen

1984/85:20 Mineralpolitik (prop. 1984/85:100 delvis)

Bostadsutskottets betänkande

1984/85:12 Vissa fastighetsrättsliga lagstiftningsfrågor

15 § Kammaren åtskildes kl. 13.01.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON